

Monique Pool werd in 1964 geboren in Nederland uit Surinaamse ouders. Toen zij dertien jaar was besloten haar ouders terug te keren naar Suriname waar zij haar middelbare school afmaakte. In 1982 vertrok zij vanuit Suriname om een studie te volgen in België en Engeland. Precies tien jaar daarna keerde zij terug naar het land van haar voorouders, waar zij naast vertalen en schrijven zich steeds meer begon te interesseren voor milieuvraagstukken. Sinds december 2004 heeft zij haar eigen bedrijf opgezet, Suriname Environmental Advisory Services NV, dat zich bezighoudt met het promoten van het groene imago van Suriname in binnen- en buitenland (zie www.seasnv.biz).

ECO-TOERISME ONTWIKKELEN IN EEN OMGEVING RIJK AAN HULPBRONNEN

Dames en heren,

Aangezien ik net door dhr. Dawson bij u ben geïntroduceerd, wil ik maar een ding toevoegen en dat is dat ik een naturalist ben, voor degenen die niet bekend zijn met de term citeer ik de naturalist Michael Ellis, hij zegt: *“Voor mij is een naturalist de link tussen de academische wereld en de persoon in de straat. Ik probeer een brug te slaan tussen de ADEK wetenschapper en de Surpost postbode.”*

Het is mijn passie u te vertellen over de dolfijnen die u kan zien op de Suriname Rivier als u geluk hebt, of de bijzondere blauwe kikker die alleen in Suriname voorkomt. Of over die grappige hagedissen die we om ons heen zien, in het bijzonder die we wai-wai anu noemen, die met hun pootje rondzwaaien voor ze wegrennen naar een ander zonnig plekje. Of hoe speciaal luiaards zijn en waarom wij ze moeten beschermen en hun habitat. En over de mooie savanna's die dit land rijk is. En wat zou kunnen gebeuren of misschien al gebeurt wanneer we een vuilstortplaats creëren naast een water lichaam als die stortplaats niet is afgedicht van onder (Para Rivier). Ben ik een wetenschapper? Nee, ik ga niet naar buiten om watermonsters te trekken, maar ik heb gezond verstand, en kan lezen over wat wetenschappers doen en proberen dat voor u te vertalen. In een interessant verhaal. Vandaag zal ik echter niet vertellen over het prachtige landschap wat u kan ervaren in het verre zuiden van ons land. Vandaag zal ik wat kanttekeningen plaatsen bij wat er gebeurt op natuurbehoudsgebied en u een voorbeeld presenteren van hoe het ook kan.

In de presentatie van Martin werd het al duidelijk dat Suriname nog uniek is, en iets wat ik wil herhalen, is dat we nog al onze opties open hebben. We hebben ons milieu nog niet totaal vernietigd, we hebben nog de kans om de juiste beslissingen te nemen en het pad van duurzame ontwikkeling te kiezen gebaseerd op onze aanwezige regenwouden. Echter, ik ben mij ervan bewust dat in een land zoals Suriname dat rijk is aan natuurlijke hulpbronnen dat niet vanzelfsprekend is.

Zoals de meesten van jullie waarschijnlijk weten, was Suriname ooit het zeventiende rijkste land (in 1995). De methodologie die men had toegepast staat bekend als *green accounting*. Kapitaal werd hiervoor opnieuw gedefinieerd door de wereldbank

economoon Serageldin¹ buiten de klassieke definitie: door mensen gemaakt (geproduceerd), natuurlijk, menselijk en sociaal kapitaal. Janet Chernela van de Florida International University schrijft in 1997 in haar artikel "The Wealth of Nations"² dat de nieuwe berekeningen Suriname het enige Zuidamerikaanse land maken in de lijst van 25 rijkste landen met een rijkdom per persoon van US\$ 389.000. We hebben het hier wel over 1995. In een recenter rapport van de Wereldbank (2006)³ is Suriname gezakt naar de 51e plaats op basis van totale rijkdom (gebaseerd op cijfers van 2000) en we hebben een val gemaakt (wij zijn meer dan de 20 plaatsen gevallen die we waren gestegen in 1995) in rijkdom per persoon naar US\$ 47.128. Dit recent Wereldbank rapport verklaart dat: "Het instellen en goed onderhoud van beschermde gebieden activa vormen voor de toekomst, en daarom vormen beschermde gebieden een belangrijk deel van de schattingen van het natuurlijk kapitaal." Dat is waarom ons geschat natuurlijk kapitaal zo hoog is, de beschermde gebieden maken bijna 50% uit van ons totaal natuurlijk kapitaal. Echter, we zijn gevallen van de 17e naar de 51e plaats, ondanks het feit dat we ons beschermd gebied is toegenomen. Een reden hiertoe zou kunnen zijn dat we als land meer consumeren dan we herinvesteren in ons land, in bijvoorbeeld onderwijs. Het is ook belangrijk aan te tekenen dat het hier slechts gaat om een potentieel en niet wat we werkelijk hebben. We hebben slechts de potentie om een per capita inkomen van US\$ 47.128 te hebben, maar er is goed denkwerk en een duidelijke visie voor nodig om die potentie waar te maken. Samenvattend kan ik concluderen dat door het uitputten van onze niet-hernieuwbare natuurlijke hulpbronnen we een deel van onze rijkdom verliezen, op zich geen probleem, als we ons inkomen weer zouden investeren in onderwijs en mogelijkheden zouden creëren voor toekomstige generaties. Dat is duurzame ontwikkeling. Hoe kunnen we dat bereiken?

De definitie die ik hier wil gebruiken van duurzame ontwikkeling is die door de Engelse regering wordt gebruikt in hun duurzame ontwikkelingsstrategie: "alle mensen in de wereld in staat stellen om hun basisbehoeften te vervullen en een beter levenskwaliteit te genieten zonder dat de levenskwaliteit van toekomstige generaties wordt verminderd." Omdat deze focus op levenskwaliteit onze aandacht meer richt op oplossingen dan op

¹ According to Vice President Serageldin:

Conventional national accounts may serve macroeconomists and central bankers well, but they do a poor job of measuring sustainable income or changes in a nation's productive capacity. That includes estimates of depreciation of man-made capital, but not that of natural capital....For example, when a tropical forest is logged, no estimate is made for the loss of an irreplaceable asset. When land cultivation increases the loss of topsoil, which subsequently accumulates in a reservoir, no allowance is made for the harmful effects on soil and water storage.

To address some of these deficiencies, the Bank has been collaborating with the United Nations Statistical Office and with others to develop a new system of environmentally adjusted national accounts...[known as]...Integrated Environmental and Economic Accounts....Operationally, this translates into: encouraging the growth of natural capital by reducing our level of current exploitation; investing in projects to relieve pressure on natural capital stocks...and by increasing investment in human resources particularly of the poor who are both the victims and the unwitting agents of environmental degradation in many of the poorest societies on earth.

("Sustainability and the Wealth of Nations: First Steps in an Ongoing Journey". World Bank Draft: September 30, 1995, pp. 14, 18)

² *The Wealth of Nations*, Janet M. Chernela .Hemisphere (ISSN 08983038), Latin American and Caribbean Center at Florida International University. 1997.

³ *Where is the Wealth of Nations*, World Bank. Washington. 2006.

problemen en niemand kan zeggen, zoals ik vaker heb gehoord van onverantwoordelijke mensen, “dat we eerst een goed leven voor onszelf moeten creëren en dan zullen we aan onze kinderen denken”. Een hedonistische levensfilosofie van mensen die geen ontwikkeling wensen en die zich slechts richten op het plezier van vandaag en vergeten dat onze voorouders heel hard hebben gewerkt om te zorgen dat wij een goed leven konden hebben. Duurzame ontwikkeling kan op verschillende manieren worden gedaan. Dat is wat ook in de Engelse strategie naar voren komt.

Ik zal slechts presenteren het perspectief van iemand die gelooft in het potentieel dat gegenereerd kan worden uit onze bossen zonder ze om te kappen. En ik zal u een voorbeeld geven van een land (Costa Rica) dat geen geweldig natuurlijk kapitaal heeft, maar toch in staat is er munt uit te slaan, doordat zij een visie hebben over wie zij willen zijn als natie, door innovatief denken en door onderwijs. Hun uitgaven aan onderwijs per hoofd van de bevolking is hoger dan van Nederland en de Verenigde Staten.

Beschermde gebieden

De eerste stappen van Suriname op het pad van wettelijke maatregelen voor het beschermen van haar natuur begon in 1948 met de instelling van de natuurbeschermingscommissie gevolgd in 1954 met de aanneming van de Jachtwet en de Natuurbeschermingswet. En daarna de instelling van een aantal natuurreservaten⁴. Het volgende belangrijke feit is de oprichting van STINASU (de Stichting Natuurbehoud Suriname). STINASU is waarschijnlijk ingesteld als overheidsstichting om ruimte te creëren activiteiten te ontplooiën die normaal vallen buiten de werksfeer van overheidsinstellingen en om fondsen te genereren die niet direct in de staatskas zouden vloeien. Een mechanisme om een inkomensstroom te genereren die de duurzaamheid van het goed beheer van de natuurreservaten kon garanderen. In 1986 wordt met het natuurbeschermingsdecreet een nieuw concept geïntroduceerd, namelijk dat “op- en omwonende boslandbewoners die in stamverband leven hun ‘traditionele’ rechten en belangen in de nieuw in te stellen natuurreservaten zullen behouden. Recent is de jachtwet ook aangepast, zodat die voor het gehele land- en zeegebied van Suriname gaat gelden, inclusief de 200 mijl economische zone, en waarbij ook een z.g. ‘bag limit’ per jachttocht wordt vastgesteld. De binnenlandbewoners die ten zuiden van een bepaalde lijn wonen zullen zich voor bejaagde diersoorten niet aan de gesloten jachtseizoenen hoeven te houden. In de regeringsverklaring van 2000-2005 worden maatregelen aangekondigd voor het duurzaam beheer en gebruik van beschermde gebieden en in het wild voorkomende fauna en flora evenals maatregelen ter herstructurering van het grondbeleid⁵. Jammer genoeg, is er niets gezegd over beschermde gebieden in de

⁴ 1961: Brinckheuvel (6000 ha), Wia Wia (36000 ha) and Raleighvallen-Voltzberg (56000 ha); 1966: Coppennamemonding (12000 ha), Tafelberg (140000 ha), Eilerts de haan gebergte (220000 ha); 1969: Galibi (4000 ha); 1972: Hertensrits (100 ha), Sipaliwini (100000 ha); 1986: Peruvia (31000 ha), Boven-Cusewijne (27000 ha), Wanekreek (45000 ha) and Copi (28000 ha); 1998: Central Suriname (1.6 million ha)

⁵ Ook zal de Regering maatregelen treffen in het kader van duurzaam beheer en duurzame benutting van beschermde gebieden en in het wild voorkomende fauna en flora evenals maatregelen ter herstructurering van het grondbeleid. (Regeringsverklaring 2000-2005).

regeringsverklaring 2005-2010. Er is wel een vage zinssnede in het toerismedeel dat het uitgangspunt voor het te voeren beleid de duurzame benutting is van cultuur en natuur⁶.

Op internationaal niveau hebben recent Surinaamse overheidsvertegenwoordigers tijdens het 2003 World Parks Congress het Durban Accord ondertekend. Het Durban Accord vraagt om toewijding aan specifieke principes, waaronder een integrale relatie van mensen en beschermde gebieden, evenals zeggenschap van lokale gemeenschappen en inheemsen in de instelling, afkondiging en het beheer van beschermde gebieden. breekt ook een lans voor het laten participeren in relevante beslissingen op basis van eerlijkheid en gelijkwaardigheid van mensen die voordeel hebben van of worden beïnvloed door beschermde gebieden.

U bent waarschijnlijk verbaasd dat ik de instelling van het Centraal Suriname Natuurreservaat en de Multiple-Use Management Areas (bijzondere beheersgebieden) aan de kust, evenals de Suriname Conservation Foundation niet noem. Ik ben erg trots op het Centraal Suriname Natuurreservaat als uniek wildernisgebied, maar zonder goed beheer blijft het een papierenpark. Zo lang het mogelijk is dat mensen het park ingaan en ongeoorloofde beheersdaden plegen, zoals het aanleggen van een helipad op de Tafelberg, is het niet iets om trots op te zijn. En wat moeten we denken van de heli's die landen op onze schildpaddenstranden, wat voor invloed zal het hebben op de mannelijke schildpadden die voor de kust zwemmen op zoek naar een partner? Weten we dat? Ik niet, maar ik zou ook het risico niet nemen om te zien wat voor het effect het heeft in 10 jaren tijd, want dan is het te laat. Dat is het soort beheer dat wij voor onze beschermde gebieden over hebben.

Waarom maak ik mij zorgen? Het lijkt er toch op dat alle regelingen aanwezig zijn en we hebben ons op internationaal niveau ook aan een aantal verdragen gecommitteerd die helpen bij het beschermen van deze gebieden. Maar al deze woorden zijn net als de parken, het zijn papieren woorden. Er is geen handhaving, en geen acties om dat wat wij beloven op papier ook waar te maken.

Veel mensen weten niet eens dat zij een natuurreservaat binnengaan en zij zijn zich er nog minder van bewust dat er een gedragscode is die geldt voor natuurreservaten. Veel mensen weten niet eens wat een natuurreservaat is. Voorlichting is vaak onvoldoende en ontoereikend en veelal verouderd, vaak zelfs afwezig. De vraag die wij moeten stellen is of de regering heeft geleerd van de manier waarop zaken lopen en hebben zij de resultaten geevalueerd? Waarom handelt de regering niet? Een goede eerste stap zou zijn om de verwarrende situatie die nu heerst te elimineren – waarbij de rollen van NB als deel van LBB en STINASU onduidelijk zijn. Laat ik u een voorbeeld geven: waar ga je naartoe als toeroperator om toestemming te krijgen bij voorbeeld om natuurreservaten te betreden. STINASU of NB. U zou er achter kunnen komen dat voor sommige reservaten u terecht bent bij STINASU en voor andere bij NB. Het zou helpen als deze situatie wordt vereenvoudigd, en niet nog ingewikkelder wordt gemaakt. De President heeft

⁶ Uitgangspunt voor het te voeren beleid is duurzame benutting van cultuur en natuur, dat wil zeggen met respect en bescherming van de rechten van in het bijzonder de inheemsen en marrons, en met behoud van de biodiversiteit en van sociale structuren. (Regeringsverklaring 2005-2010).

gister gezegd dat LBB/NB en SBB in een instelling zullen worden ondergebracht, echter wat betekent dat voor de rol van STINASU?

De participatie van lokale gemeenschappen moet ook geïnstitutionaliseerd worden. Wie is aanwezig, bij voorbeeld, wanneer u het Sipaliwini Natuurreservaat betreedt? Wie garandeert dat u niet vertrekt met uw zakken gevuld met keien, of dat speciale gras (waarvan ze zeggen dat het kaalheid geneest) en een paar okopipi's? De lokale gemeenschap! Zij kennen het terrein, en nog voordat de stadpersoon er zich van bewust is, hebben ze aan elkaar laten weten dat er buitenstaanders in hun gebied zijn en houden ze je in de gaten. Zij zijn de logische beheerders van deze natuurreservaten. Maar in onze huidige wetgeving is er geen rol weggelegd voor lokale gemeenschappen.

Een van de belangrijkste redenen die altijd wordt opgenoemd waardoor goed beheer niet kan worden verzekerd is het gebrek aan geld. Wel dat is niet langer een probleem. Hoewel de Suriname Conservation Foundation (SCF) nog niet veel heeft gedaan – tenminste niet dat het publiekelijk bekend is – zij hebben wel het geld om goed beheer voor de reservaten te garanderen. De financiering die wordt geboden door de SCF is ook duurzaam. Zij hebben ongeveer US\$ 15 miljoen en zij mogen slechts hun rente besteden op hun investering. Het zou wel zeer bevreedend overkomen als het bestuur en de directeur van het fonds zouden weigeren geld ter beschikking te stellen voor het beheer van de reservaten als de overheid gedegen plannen en begrotingen indient die zijn gebaseerd op de beheersplannen en werkplannen die zijn opgesteld voor de natuurreservaten.

Waarom zijn beschermde gebieden zo belangrijk?

Beschermde gebieden kunnen een aantal voordelen opleveren die gaan van *existence values*⁷ tot recreatieve waarden. Zij kunnen de basis vormen voor een bloeiende toeristische industrie die de belangrijkste vreemde valuta inkomstenbron zou kunnen worden voor Suriname. Onderzoek heeft uitgewezen dat er bereidheid is om te betalen voor het beschermen van bossen en wildernisgebieden en voor het bezoeken van de gebieden. Zoals Jonathan Nash schrijft in een artikel over eco-toerisme: “Eco-toerisme is verantwoord reizen naar natuurlijke gebieden waarbij de integriteit van het ecosysteem wordt gegarandeerd en dat economische voordelen oplevert voor de lokale gemeenschappen zodat natuurbehoud wordt aangemoedigd. En hij zegt verder: “Om te zorgen dat eco-toerisme haar belofte vervult moeten beleidsmakers, promoters en participanten verzekeren dat alle toeristische activiteiten een minimaal milieu-effect hebben, dat de ontwikkeling wordt verwelkomd door de lokale gemeenschap en dat stabiele en rechtvaardige ontwikkeling wordt bevordert.”

Wat is nu zo speciaal aan het model van Costa Rica?

⁷ Existence Value - A concept used to refer to the intrinsic value of some asset, normally natural/environmental. It is the value of the benefits derived from the asset's existence alone. For example, a tree can be valued in a number of ways, including its use value (as lumber), an existence value (simply being there), and an option value (value of things that it could be used for). Existence value is separate from the value accruing from any use or potential use of the asset. Canadian Government Website.

Het voorbeeld van Costa Rica laat zien⁸ dat het beheer van deze gebieden kan worden gedaan met participatie van de burgerij, de particuliere sector en een ieder die interesse heeft in het opbouwen van een milieu dat gezond is en ecologisch in evenwicht⁹. Hoe werkt het? Het is belangrijk om aan te geven dat het een integrale aanpak is waarbij beschermde gebieden niet als eilanden worden gezien.

Ten eerste, hebben zij het land in natuurbehoudsgebieden opgedeeld en elk gebied wordt als aparte eenheid beheert met de burgerij in een participatorische structuur. Elk natuurbehoudsgebied functioneert als een afzonderlijke technische, financiële en administratieve eenheid. Elk natuurbehoudsgebied omvat wildernis, agrarisch land en urbane gebieden. Ten tweede, heeft elk natuurbehoudsgebied drie hoofdsectoren: Promotie, Controle, en Beschermde Gebieden. De promotiesector houdt zich bezig met het faciliteren en bevorderen van verantwoord beheer en actief behoud van de natuurlijke hulpbronnen door particuliere ondernemers. De controlesector houdt zich bezig met het bevorderen en uitvoeren van controle op de natuurlijke hulpbronnen en traint zowel haar eigen personeel als groepen uit de burgerij om de natuurlijke hulpbronnen in het gebied te beschermen. De beschermde gebiedensector houdt zich bezig met beheersdaden in de beschermde gebieden.

De financieringsstrategie is heel belangrijk geweest voor het succes van dit model. Het is een gelaagde strategie. Een belangrijk element is dat de natuurbehoudsgebieden financieel zelfstandig moesten zijn en dat al het inkomen dat in een bepaald gebied wordt gegenereerd volledig in dat gebied blijft. 20% van de fondsen komen uit de algemene overheidsbegroting van Costa Rica, 50% van de financiering wordt geproduceerd door entree, onderzoeksvergunningen, royalties van commerciële producten (medicijnen, landbouwproducten, industriële producten enz.), kosten in rekening gebracht voor milieudiensten, inkomsten uit concessies, vergunningen en gebruiksvergunningen, administratie of diensten. 15% van de financiering komt uit internationale steun (GEF, BID, ASDI, NORAD, USAID, NGOs, etc.). En de overige 15% komt uit rente van schenkingen, beheerde fondsen en *debt swaps*.

Echter, de waarschijnlijkheid dat een dergelijk model succes heeft in andere landen, waaronder Suriname, is laag. Waarom? De toewijding aan natuurbehoud is erg hoog in Costa Rica. En slechts weinig tropische landen hebben de politieke stabiliteit en het opleidingsniveau van Costa Rica. Misschien is niet iedereen hier het met mij eens.

Kabalebo Nature Resorts kan een interessant alternatief zijn voor Suriname. Dit is wat in Costa Rica een particulier natuurreserveaat wordt genoemd. Waarom zeg ik dat? Omdat je er niet mag jagen, vissen mag alleen als je de vis ook weer teruggooit en je mag niets meenemen uit het gebied. En ik geloof Karen wanneer hij zegt dat hij ervoor zorgt dat

⁸ Christopher Vaughan, Carlos Manuel Rodriguez. *Managing Beyond the Borders: The Costa Rican National System of Conservation Areas (SINAC)*.

⁹ "El SINAC es un concepto de conservación integral, que ofrece la posibilidad de desarrollar una gestión pública responsable, con la participación del Estado, la Sociedad Civil, la empresa privada, y de cada individuo del país interesado y comprometido con la construcción de un ambiente sano y ecológicamente equilibrado". <http://www.sinaccr.net/informacion.php>

zijn gasten niets meenemen. Ik zou niet in de schoenen willen staan van degenen die door Karel wordt betrappt. In het algemeen is het niet zo dat Karel meer mensen heeft om het gebied te bewaken, hij heeft dezelfde gunstige conditie als de natuurreservaten, en dat is dat je het slechts via een weg kan bereiken. Dus je moet langs hem en zijn personeel. Het enige verschil is dat het de regels die hij heeft gesteld voor het resort handhaaft. Omdat hij er een passie voor heeft.

Laat ik afronden door te zeggen dat het ontwikkelen van eco-toerisme in een milieu dat rijk is aan natuurlijke hulpbronnen waarschijnlijk moeilijker is. Waarom? Omdat het een lange-termijnstrategie is en een integrale aanpak. Je moet een visie hebben over waar je naar toe wil als land en je moet investeren in onderwijs. Jouw volk (ons volk) moet zich ervan bewust worden dat een biodiversiteitsstrategie een lange-termijnstrategie is die voor iedereen voordelen oplevert. De extractieve industrie zijn snelle inkomstenverdieners en zij vragen geen noemenswaardige investering in onderwijs. De meeste bedrijven halen hun stafmedewerkers uit het buitenland en zodra ze zijn uitgemijnd, vertrekken ze naar een ander gebied en laten een maanlandschap achter. Het vereist geen denkwerk. Duurzame ontwikkeling vereist toewijding en een lange-termijnstrategie. Het vereist een andere manier van denken.